

RPR ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJAS 2014.-2030.GADAM PAMATNOSTĀDNES

Armands Pužulis

RPR Telpiskās plānošanas nodaļas vadītājs

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE

CENTRAL BALTIC
INTERREG IV A
PROGRAMME
2007-2013

SAPNIS ...

• “Mans sapnis 2050”*

- ✓ Eiropa – atšķirīgu teritoriju mozaīka
- ✓ Platjoslas pārklājums
- ✓ Minimizēta starojuma ietekme
- ✓ Dzīvīgas lauku teritorijas izņemot dabas parkus
- ✓ Lielās pilsētas maz pārblīvētas, daudzi cilvēki tās ir pametuši
- ✓ Cilvēki ir laimīgāki
- ✓ Zeme tiek apstrādāta ilgtspējīgi un var pabarot Eiropu bez skādes dabai
- ✓ Pārtika ir dažāda
- ✓ Nosaukumi ir saskaņā ar izcelsmes vietu
- ✓ Apdzīvotas vietas ir samērīga lieluma un pārklāj visu teritoriju
- ✓ Visiem iedzīvotājiem ir pieejami samērīgi mājokļi (ne tik lieli) par samērīgu cenu
- ✓ Izplatīti Kapienu mājokļi
- ✓ Zema oglekļa mājokļi
- ✓ Vēja un saules enerģija tiek ražota visur
- ✓ Mākslinieku apgleznoti vēja parki – skaisti, neredzami
- ✓ Vēja parki ir klusi, un sabiedriski akceptēti
- ✓ Elektrolīnijas pazemē
- ✓ Ekonomikas struktūra atšķiras dažādos reģionos, pakalpojumi pieejami un attīstīti, e-pakalpojumi
- ✓ Industriālā produkcija – tīra un dinamiska
- ✓ Lielāka daļa ražota Eiropā
- ✓ Lielos attālumos transports pieejams maksimāli 1h attālumā katram, tīrs lokālais transports – mazos attālumos
- ✓ Kopēja automašīnu izmantošana ir vispārēja prakse
- ✓ Kopēja velo izmantošana visās pilsētās
- ✓ Katrs var sasniegt slimnīcu 20 min.
- ✓ Iespēja viegli sasniegt teātri un kino
- ✓ Pateicoties IKT var skatīties izrādes visur

IZAICINĀJUMI

- Nākotne – laiks – neskaidrība
 - ✓ 2030 dzīvojamās mājas gaisā
 - ✓ 2030 mākslīgie produkti
 - ✓ 2030 biotehnoloģiskā revolūcija
 - ✓ Desmit gadu globāla recesija
- ES, Latvijas politika 2020, 2030, ...
 - ✓ 2020 ES, Latvijas politikas mērķu robežas
 - ✓ 2030 ESPON attīstības scenāriji
 - ✓ RPR – “Mazā Latvija”
- Globālās tendences, lokālas reakcijas
 - ✓ Ekonomiskā lietderība
 - ✓ Kultūras un vietas pārmantojamība

ĀRĒJIE IZAICINĀJUMI

- Pasaules tehnoloģiskā revolūcija tuvākajos 20-30 gados
- Pasaules resursu ierobežotība un sadārdzinājums
- Starptautiska integrācija un globāla atkarība, konkurence
- Noteicoša – uz inovācijām balstīta attīstība
- Lokālā lomas pieaugums

IEKŠĒJIE IZAICINĀJUMI

- Latvijas attīstības tendences un scenārijs 2020*
 - ✓ Rīgas aglomerācijas loma nostiprināsies
 - ✓ Latvijas pilsētu loma reģionu attīstībā pieaug
 - ✓ Tālāka lauku teritoriju depopulācija ir neizbēgama
 - ✓ Pilsētu – lauku mijiedarbībai aizvien vairāk traucēs “novilktās robežas”
- * SAK darba grupas “Policentriskā attīstības veicināšana” starpziņojums GUDRA LATVIJAS TERITORIJU IZAUGSME STRAUJI MAINĪGAJĀ PASAULĒ Māris Kučinskis 2012. gada 16. jūlijā

VĪZIJA - CILVĒKORIENTĒTA

- ... Labklājība
 - ✓ laime ?
 - ✓ kādi kritēriji ?
 - ✓ Cīņa ar cipariem un procentiem ?
- Konkurētspēja
 - ✓ kas to nodrošina ?
 - ✓ kādās jomās ?
- Identitāte
 - ✓ jauna ?
 - ✓ pārmantojama ?
- Nacionāla kodola teritorija
 - ✓ attīstības misija
 - ✓ valsts “attīstības mugurkauls”
- Attīstīta lokālā iniciatīva
 - ✓ pārmaiņu pamats
- Saprātīga mērenība
 - ✓ Noturīgas attīstības un
 - ✓ Ilgtspējas garants

CITA VĪZIJA ...-

- Saglabājas tirgus regulējošā /valsts neiejaukšanās/ dominance
 - ✓ Individuālisms
 - ✓ Naudas vērtības
 - ✓ Cīņa un konkurence kā panākumu garants
 - ✓ Pieaugoša ražošanas efektivitāte pār citām vērtībām
 - ✓ Iedzīvotāju sociālā un teritoriālā noslāņošanās
 - ✓ Nekonsekvence /"Parex 2,3 ?"/ - parādi un atkarība
- Rezultāts
 - ✓ augsta riska pakāpe zaudēt
 - ✓ ātri izaugsmes tempi labvēlīgā gadījumā

- Attīstība kā spēle “uz visu banku”
- Apdomāta “gudra” virzīta attīstība
- Dilemma starp sabiedrisko labumu un privātām interesēm
- Vērtības

TELPISKĀS IZVĒLES

- Stratēģiskas teritorijas
 - ✓ Rīgas metropoles areāls – kompleksa teritorija
 - ✓ Lauki – diversifikācija, koncentrācija
- Stratēģiski projekti
 - ✓ A-R (Rail...?, Via.....?)
 - ✓ Z-D (Rail Baltica, Via Baltica, Lidostas, Rīgas osta)
 - ✓ sabiedriskais transports/sasniedzamība
- Stratēģiska domāšana
 - ✓ iniciatīvas domāšana

ILGTSPĒJĪGAS ...

- Ilgtspējība ietver pretrunu starp šodienas iespējām un nākotnes vajadzībām
 - ✓ Šodienas iespējas ir tehnoloģiski un ekonomiski noteiktas
 - ✓ Nākotnes vajadzības bieži nav paredzamas
- RPR ilgtspējīgi risinājumi
 - ✓ Izglītība un zinātne
 - ✓ Enerģētika
 - ✓ Pārtika
 - ✓ Mājoklis
 - ✓ Specializācija
 - ✓ Sadarbība
 - ✓ Izglītība, zināšanas
 - ✓ Iniciatīva
 - ✓ Inovācija
 - ✓ Izcilība
 - ✓ Infrastruktūra
 - ✓ Vide
 - ✓ Vieta
 - ✓

ATTĪSTĪBAS ...

- Var mainīties attīstības paradigma
 - ✓ izaugsme kā attīstības rādītājs var tikt pārskatīta
- Gudrā specializācija
- Ilgtspējīga izaugsme
- Iekļaujoša izaugsme
- Ekumenopole, ...
- Elastīga izaugsme (Resilient growth) – spēja pielāgoties ?

STRATĒGIJA ...

- Izvēle

- ✓ Izmaiņu scenārijs – Latvijas valsts /RPR reģiona attīstības intereses-kardinālas izmaiņas, “savs ceļš” paātrinātai izaugsmei
- ✓ Inerces scenārijs – Citu definētas intereses, atpalcība

- Nozaru specializācija – vai tas ir risinājums ilgtermiņam

- ✓ Nepieciešamība mainīt pārvaldības formu /Liepājas metalurģs ?/

- Kas ir nokavēts ?

- ✓ Obligātā vidējā izglītība bija pirms 30 gadiem – esošais mērķis 2020
- ✓ Ieguldījumi zinātnē un pētniecībā Eiropa 2020 – 3% Latvijā - mērķis 1,5% IKP 2020

STRATĒGIJA ...

- Vai mūs glābs investīcijas, kas nenāk ...
- Ko mēs varam sasniegt 20 gados prognozes kļūst pesimistiskākas
 - ✓ Sasniegt ES vidējo līmeni 47 gados (Valsts prezidents 2013.)
 - ✓ Paredzēja to sasniegt līdz 2020 (I.Godmanis 2007.)
 - ✓ Pēc Šlesera mēs jau dzīvojam ES vidējā līmenī (2003.)
- Attīstība bez izaugsmes / sarūkoša izaugsme !
 - ✓ Varbūt jāmaina mērķis – sasniegt ES vidējo ... ?
- Lokālie risinājumi

STRATĒGIJA

- Sarūkoša attīstība

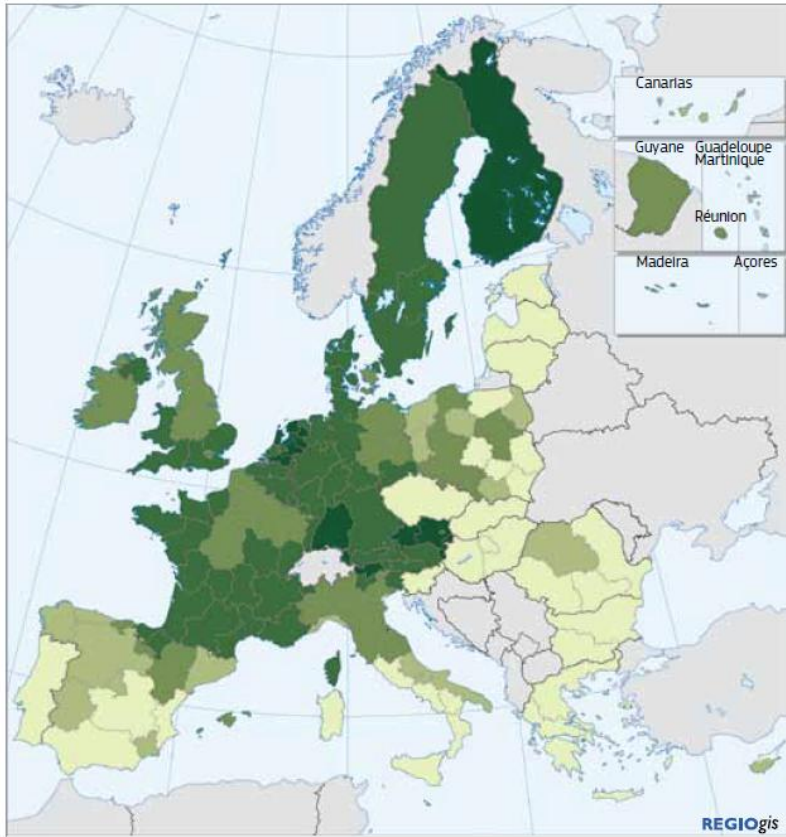
- ✓ Cilvēks “pirmajā vietā” – cilvēka cilvēciskā vērtība
- ✓ Proaktīva
- ✓ Balsts uz saviem resursiem un saprātīgu iedzīvotāju ienākumiem adekvātu politiku
- ✓ Demogrāfijas, apdzīvojuma, vietējo darba vietu prioritāte
- ✓ Kādēļ Latvijā dzīvot cilvēkiem ? Iesakņotība. (Vietas vērtība)

- Izaugsmes attīstība

- ✓ Cilvēks – kapitāls, resurss, kas jāizmanto maksimāli efektīvi
- ✓ Reaktīva
- ✓ Balsts uz ievesto darbaspēku, reemigrāciju, ekonomisko izdevīgumu
- ✓ Būtisks ir panākt noteiktus rādītājus
- ✓ Dzīves vieta ir nebūtiska un atkarīga no kapitāla vērtības (Vietas nevērtība)

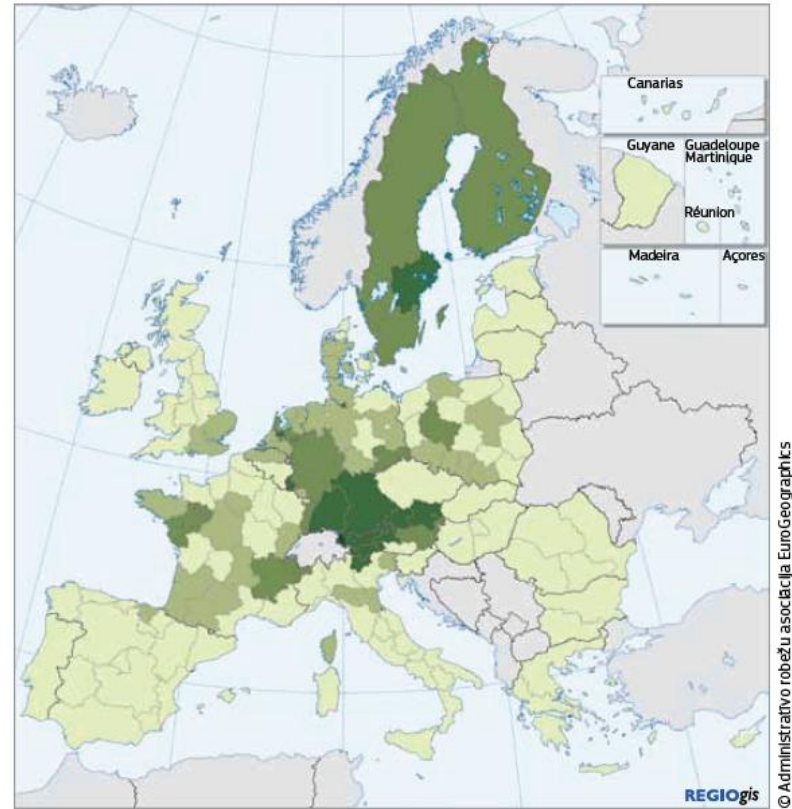
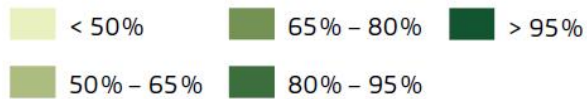

KO MĒS DOMĀJAM PAR DZĪVI ?

► Dzīves kvalitāte reģionā

IEDZĪVOTĀJU SKAITS %, KAS ATBILDĒJA "LABI"

► Ekonomiskā situācija reģionā

IEDZĪVOTĀJU SKAITS %, KAS ATBILDĒJA "LABI"

KO PAR MUMS DOMĀ ...? /ESPON/

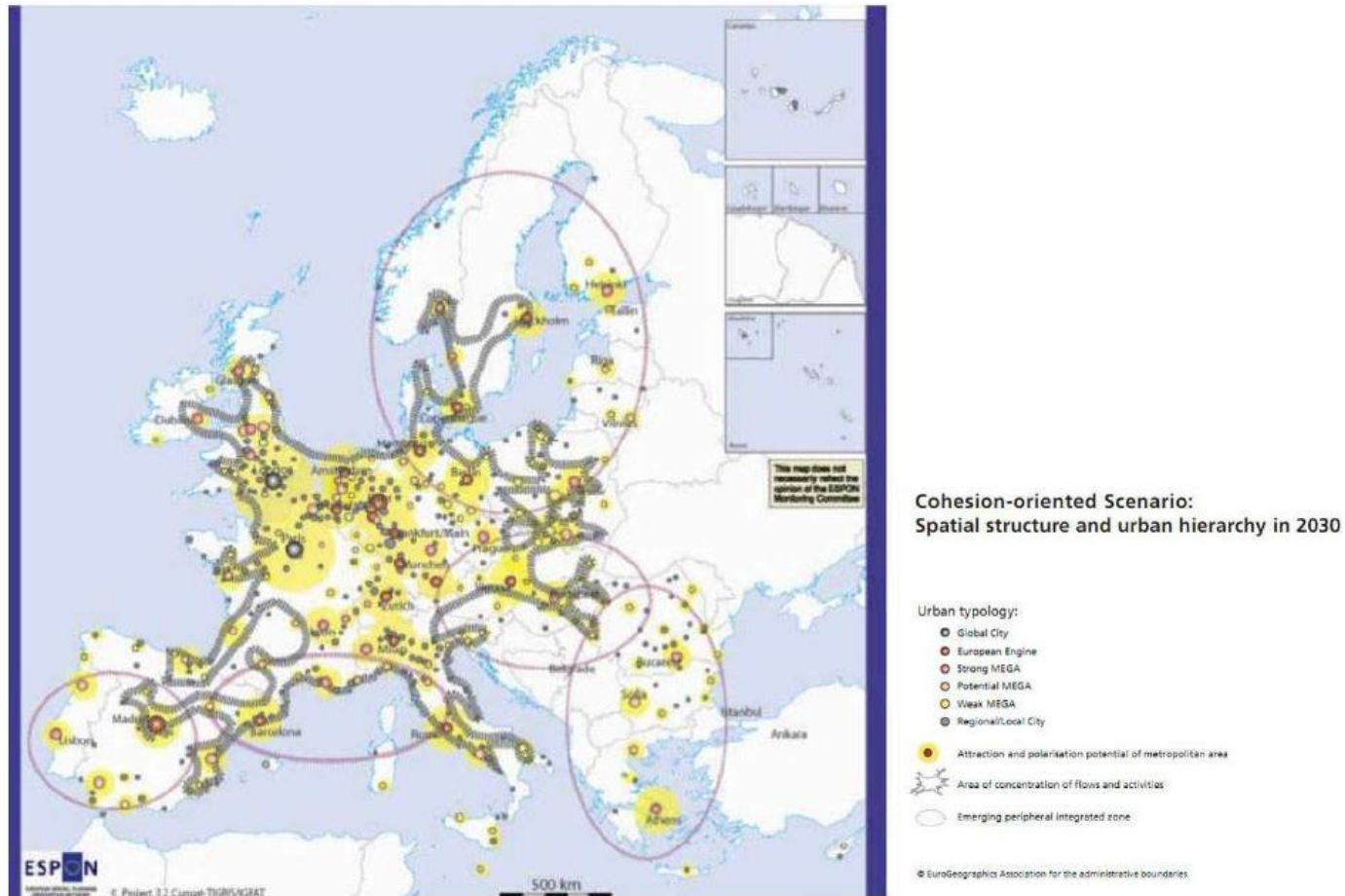
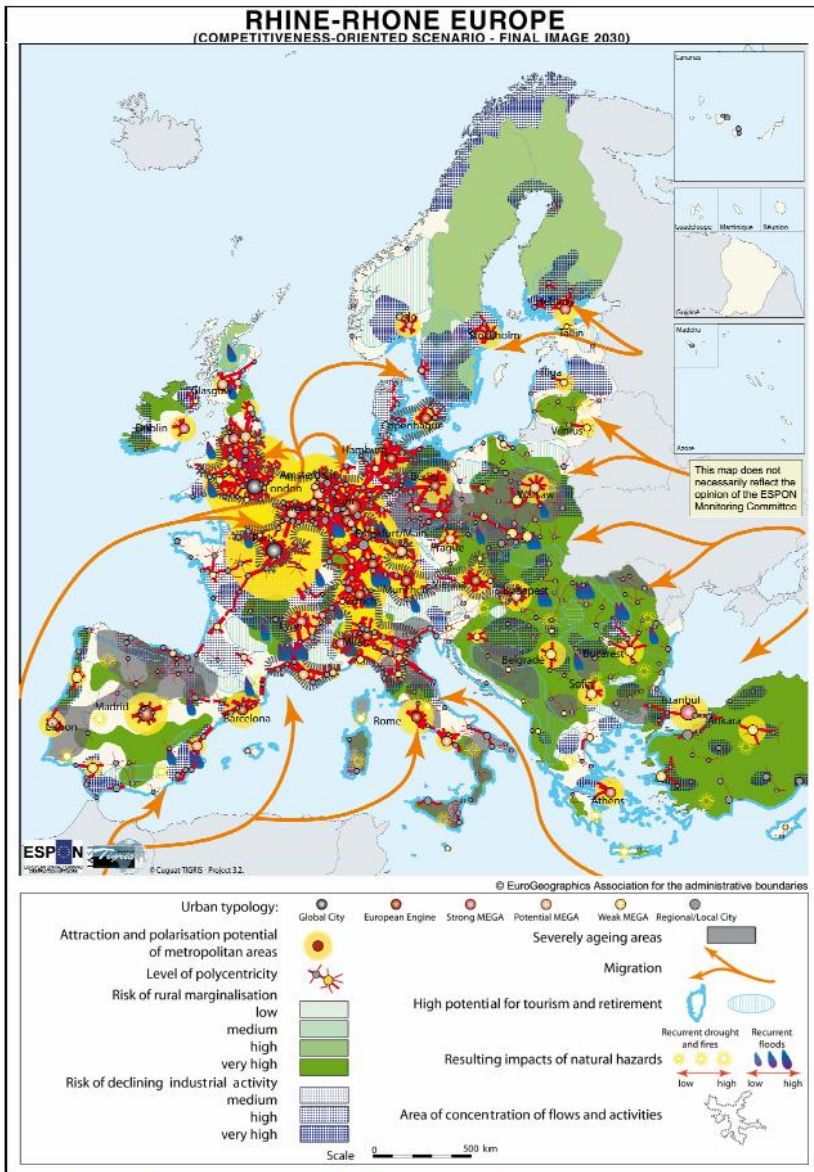

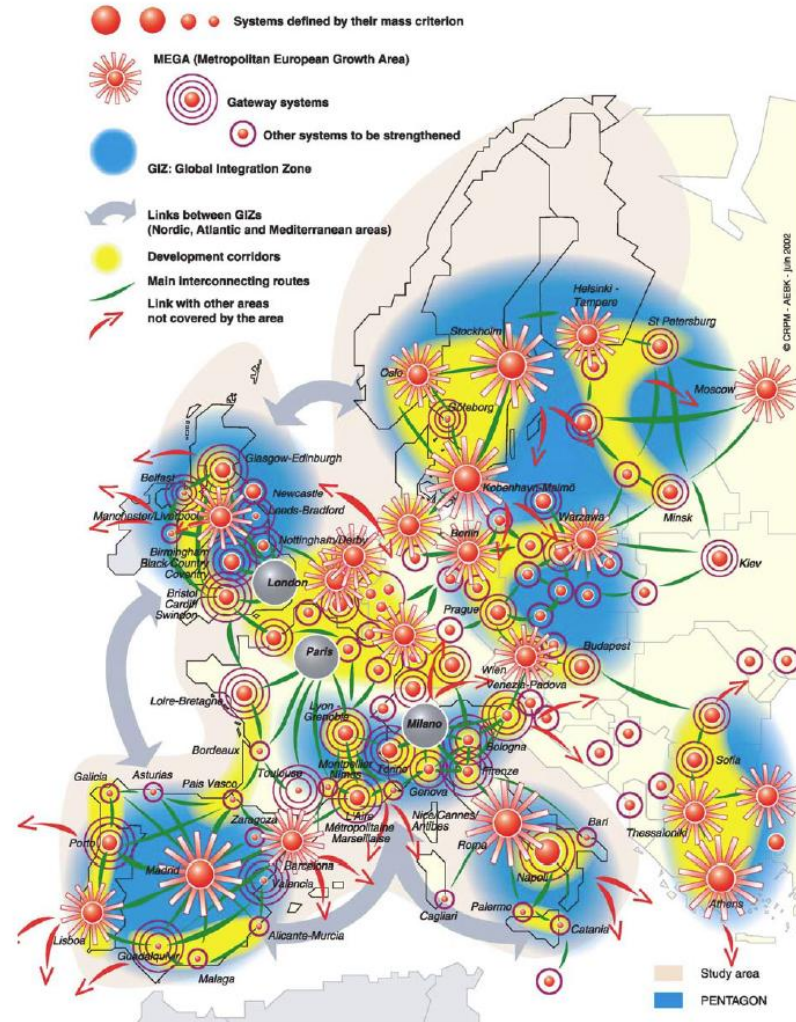
Figure 5-10 ESPON 3.2 - Spatial structure of Cohesion-Oriented in 2030

Source: Source: Spatial scenarios in relation to the ESDP and EU Cohesion Policy by ESPON, 2007

KO PAR MUMS DOMĀ ...? /ESPON/

32 - Illustrative Hypothesis: long-term voluntarist development

Source: CPRM 2002. Introductory Briefing Note on the relevant context material available to partners and contributors to the PolyMETREXplus Interreg IIIC project on the development of polycentric studies, visions and strategies for the spatial planning and development of the wider Europe. METREX, 2002

STRATĒGISKAS IZVĒLES – PILSĒTA – LAUKI

- Sarūkošs reģions – sarūkošā izaugsme
 - ✓ Mazāk iedzīvotāju
 - ✓ Vairāk produkcijas/atdeves
- Daudzveidīgs reģions
 - ✓ Metropole/reģiona kodols
 - ✓ Lauki/perifērija
- Atšķirīgās stratēģiskās pieejas
 - ✓ Atšķirīgas stratēģiskas izvēles,
 - ✓ Atšķirīga teritoriju konsolidācija

STRATĒGISKAS IZVĒLES – PILSĒTA – LAUKI

- Atšķirīgas attīstības/ izaugsmes teritorijas
 - ✓ Kodols – inovatīvi, ekonomiski pamatotais velkošais,
 - ✓ Lauki – sociāli ekonomiski balstīta nodarbes dažādošana
- Transports - atšķirīgo teritoriju kohēzijas nodrošinātājs
 - ✓ Pilsētas/piepilsētas
 - ✓ Lauku teritoriju sasniedzamība
- Iedzīvotāju un saimnieciskā teritoriālā koncentrēšanās
 - ✓ Apdzīvojuma centri
 - ✓ Saimnieciskie centri
 - ✓ Modelis – dzīves, darba, atpūtas vieta

TELPA ...- REĢIONĀLĀ POLITIKA – IZMAIŅAS

- deklaratīva politika -> reālpolitika
- teritoriālā “stutēšana” -> iniciatīvas visur
- “atpalikušie” -> “augošie”
- “lielajiem” -> “visiem/arī mazajiem”
- > teritoriālās iniciatīvas
- > klasteri, kooperācija, sadarbība
- Rīgas “ierobežošanas paradigma” -> attīstība
- centralizēta -> teritoriāli atbildīga pārvaldība
- > labāka vide /dzīves, darba, investīciju, administratīvā normatīvā, .../ saviem pilsoņiem/visiem
- > saimnieciskā/teritoriālā restrukturizācija – reakcija uz esošajām un paredzamajām izmaiņām

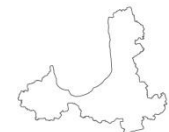
RPR ATTĪSTĪBAS VIRZIENI /PRIEKŠLIKUMS/

- Prioritātes - /pirmajiem 7 gadiem/
 - ✓ Sociālekonomiskā un teritoriālā restrukturizācija – jauni izaicinājumi (sarukšana) – jauna politika
 - ✓ Vietējās iniciatīvas atbalsts
 - ✓ No individuālisma un norobežošanās uz sadarbību - kā izaugsmi nodrošinošā stratēģija
 - ✓ Mobilitātes infrastruktūra un organizācija
 - ✓ Pakalpojumu teritoriālā organizācija
 - ✓ Teritoriālās pārvaldes izmaiņas

KĀ ?

- Caur plānošanas procesu uz vienošanos, kas ir jēdzīgs
 - ✓ 90% komunikācijas un 10% dokumenta
 - ✓ pašlaik ir otrādi
- Jāveido prakse
 - ✓ pašlaik nav koordinatora
 - ✓ Nav politiska pieprasījuma
 - ✓ nav pieredzes - institūcijas ir neizpratnē – ko mēs no viņiem gribam
- Ilgtermiņa mērķis - domāšanas maiņa !
 - ✓ Valsts un pašvaldības pašlaik neredz jēgu dokumentam, kam nav piesaistīts konkrēts finansējums

KUR ?

- Jāpārskata nacionālas nozīmes attīstības centra jēdziens saistot to ar mērķtiecīgām publiskām/privātām investīcijām
 - ✓ Rīga - galvaspilsēta
 - ✓ Jūrmala – kurortoloģija, atpūta
 - ✓ Salaspils - zinātne
 - ✓ Olaine - ķīmija
 - ✓ Sigulda - sports
 - ✓ ????
- Rīga jāskata kā metropoles areāls
 - ✓ Daudzfunkcionalitāte
- Reģionāliem centriem jāpiešķir teritorijas organizējošo lomu
 - ✓ pakalpojumi,
 - ✓ darbs,
 - ✓ atpūta
- Laukiem
 - ✓ Jāveido pašpietiekamas ražošanas un dzīves telpas
 - ✓ Jāveicina ekonomikas dažādošana pēc formas un satura

KUR ?

- Sasniedzamība jāskata kontekstā ar pakalpojumiem, darba vietām, atpūtu
 - ✓Jāizveido sniedzamības teritoriālo plānu, kas ir pamats infrastruktūras un organizācijas nodrošināšanai
 - ✓Sabiedriskā transporta risinājumi jābalsta uz sniedzamo teritoriju mērķiem veidojot atšķirīgus risinājumus dažādām teritorijām
 - ✓Jāveido netradicionāli risinājumi teritoriju sniedzamības nodrošināšanai īpaši vietējas nozīmes teritorijās/tīklos
 - ✓Uzsvars jāpārliet no centru sniedzamības uz teritoriju sniedzamību
- Jākoordinē telpiskā politika
 - ✓Valsts/reģions/pašvaldība ir atbildīga par telpiskās politikas koordinēšanu
 - ✓Jauns Lielrīgas telpiskais pārvaldības modelis (sadarbība)
 - ✓Tam nepieciešama griba /pagaidām nav/

PALDIES !

- *Šis ir darba materiāls, nav sabiedriski apspriests un nepauž RPR viedokli*

